

Dunja Bonacci Skenderović: Mediji se tek površno bave problematikom femicida



Prema službenim podacima, u posljednjih 20 godina u Hrvatskoj je ubijeno gotovo 400 žena. Većina ubojstava žena u Hrvatskoj klasificira se kao femicid – najekstremniji oblik rodno uvjetovanog nasilja. Ako pogledamo posljednje tri godine, 2020. je ubijeno 19 žena, od čega je 14 ubojstava femicid; u 2021. od 14 ubijenih žena, 11 je bilo femicida; a u 2022. su 13 žena ubili muški partner ili bliski član obitelji.



I iza svake od tih žena ostaje javna „uspomena“ posredovana medijima, koja se najčešće svodi na brutalnost smrti žrtve: izbodena nožem, nasmrt prebijena, zatučena cjepanicom, zadavljena... Ostaju izvještaji o „krvoproliću“, „svirepom ubojstvu“, „hororu“. Ostaju i imena žena, njihove fotografije s društvenih mreža, snimka njihovog beživotnog tijela u **središnjem Dnevniku HRT-a**.

U takvom medijskom prikazu ponovno stradavaju žene žrtve, kao i njihovi bližnji jer mediji često, pa i tek nagađajući i iz nepouzdanih izvora, podastiru pred javnošću fragmente njihovog života.

O tome razgovaramo s **Dunjom Bonacci Skenderović**, politologinjom s dugogodišnjim iskustvom u radu s nevladinim i međunarodnim organizacijama na pitanjima prevencije različitih oblika nasilja nad ženama.

Što nam ostaje nakon medijskog izvještavanja o femicidu u kolektivnom sjećanju?

Rekla bih da nakon medijskog izvještavanja o femicidu prvenstveno ostaje šok i nevjerica da se tako nešto dogodilo. Ostaju nam i detalji o samom načinu ubojstva, a što je ubojstvo brutalnije, to se više piše o slučaju. Ostaje i da je to učinio neki luđak, monstrum, ali s druge strane i dojam da je žena nečim izazvala da bude ubijena.

Što se vama posebno usjeklo u pamćenje od, nažalost, brojnih slučajeva femicida pa onda i njihove medijske reprezentacije?

Pročitavši brojne medijske izvještaje o preko 40 slučajeva femicida od 2016. do 2023. u Hrvatskoj, ostaje mi ta potreba medija da do zadnjeg detalja opišu na koji način je žena ubijena. Također se u brojnim člancima navode izjave rodbine, prijatelja ili susjeda, prema kojima su se oni voljeli ili je ubojica bio miran i pristojan te ništa nije ukazivalo na

to da će doći do femicida.



Opisivanje detalja ubojstva je krajnje senzacionalističko. Izjave o tome kako je ubojica bio dobra osoba ne pridonosi razumijevanju konteksta femicida jer znanstvena istraživanja pokazuju da femicid nije impulzivan čin ili incident, već je to veoma često osmišljeno ubojstvo kojem je prethodila dugotrajna prisilna kontrola. Onog trenutka kada nasilnik gubi kontrolu nad žrtvom, ali ne i nad sobom, on čini femicid.

Nadalje, primijetila sam da što je femicid brutalniji, to mediji detaljnije i mnogo duže prate slučaj. Tako sam za neke slučajeve jedva našla informaciju da se femicid dogodio, dok su kod nekih drugih mediji pratili i cjelokupno suđenje pa su objavljivali i presude. Ipak, najviše me uvijek uzdrma kada mediji napišu da je nasilnik otprije bio poznat policiji ili da ga je žrtva prijavila policiji. To nema direktne veze s pisanjem medija o slučaju, ali mnogo govori o sustavu koji još uvijek nije dovoljno spreman da u potpunosti shvati i razumije problem rodno uvjetovanog nasilja nad ženama.

Izveštavanje o femicidu se ipak ponešto mijenja i poboljšava zadnjih godina, no i nadalje se i sada u slučaju Gradačca kršilo niz odredbi Medijskog kodeksa: smjernica za senzibilizirano izveštavanje o nasilju prema ženama i femicidu, koji je prije četiri godine objavio ured Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i potpisale su ga brojne medijske kuće.* Koji štetni obrasci izveštavanja najtvrdokornije opstaju?

Točno je da se medijsko izveštavanje mijenja i poboljšava, ali ono prvenstveno i dalje nije kontekstualizirano kao rodno uvjetovano nasilje. I dalje se femicid opisuje kao bračna svađa, kao sukob partnera ili supružnika u kojem je ubojica jednostavno "pukao" i ubio ženu. Nerijetko se u bombastičnim naslovima navodi da je ljubomora bila glavni okidač za femicid. I dalje neki mediji ne štite identitet žrtve,

pogotovo kada se radi o medijski zanimljivom slučaju koji će dobiti mnogo klikova – onda se objavljuje identitet žrtve, njezine slike i detalji o njoj koji nisu važni, a često ni primjereni. Novinari i novinarka i dalje prenose komentare osoba koje nisu kompetentne komentirati takve slučajeve. Najčešće se radi o izjavama susjeda, kao što je bio slučaj u Bisagu kada se ispostavilo da su susjedi znali da ubojica prati i uhodi žrtvu, ali im je to bilo smiješno.




Nakon dvaju recentnih femicida u Bosni i Hercegovini, domaći mediji nisu izvještavali o tome kao o femicidima, već su taj termin uveli tek u izvještajima o prosvjedima koji su uslijedili jer su ga koristile organizatorice i prosvjednice. I neke su analize medijskog izvještavanja pokazale da mediji nisu skloni nazivati ubojstva žena femicidom. Što biste rekli – zašto?

Prvenstveno mislim da se pojam femicida još uvijek nije dovoljno ustalio u medijima. Mislim da tu nedostaje osviještenosti o problematici rodno uvjetovanog nasilja nad ženama. Većina vijesti o femicidu se svodi na opis događanja, detalje veze i možda suđenje. Veoma je malo medijskih članaka koji se dublje bave problematikom femicida, ali novinari i novinarka koji rade ozbiljnije članke koriste pojam femicida.

Bavite se prikupljanjem podataka i analizom slučajeva femicida u Hrvatskoj. Koji su vaši zaključci?

Sredinom prošle godine sam počela skupljati podatke o intimnom partnerskom femicidu u Hrvatskoj od 2016. godine na ovamo. Jedan je od glavnih ciljeva prikupljanja tih podataka, kao i njihove analize, utvrditi postojanje prisilne kontrole u vezi. Brojna strana istraživanja su pokazala da se femicid u određenom broju slučajeva može spriječiti. Međutim, potrebno je razumjeti prisilnu kontrolu, kao i to da veze koje obilježava prisilna kontrola mogu završiti femicidom. Kada se te dvije

stvari povežu te ako se što ranije uoči prisilna kontrola u vezi, femicid se može spriječiti. 

Moj je zaključak da je u čak 60% analiziranih slučajeva postojao neki indikator prisilne kontrole te da je femicid mogao biti spriječen u dijelu slučajeva da se pravovremeno reagiralo. U daljnjoj analizi ću pokušati utvrditi o kolikom se postotku radi. Nažalost, prisilna kontrola kao mehanizam rodno uvjetovanog nasilja u kojem se ženi različitim tehnikama kontrole u potpunosti oduzima autonomija, nije prepoznat u Hrvatskoj. Ne prepoznaju je institucije koje dolaze u kontakt sa ženom koja prijavljuje nasilje.

* Nažalost, za određeni dio potpisnica Medijskog kodeksa to je bila tek prazna gesta budući da njegove smjernice ne primjenjuju u praksi, niti su promijenile svoj način izvještavanja o nasilju nad ženama (op.ur.).

Tekst je nastao uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije u okviru projekta Poticanja novinarske izvrsnosti.

femicid

hrvatska

intervju

mediji

nasilje nad ženama

Barbara Matejčić

